

Aan de voorzitter en de leden van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal

Postbus 20018
2501 EA Den Haag

Bezoekadres
Hertogswetering 159
3543 AS Utrecht

Postadres
Postbus 9208
3506 GE Utrecht

T 088 368 0 368
I fnv.nl

Datum
18 September 2018

Ons kenmerk
18-164/HB/HV/mdj

Onderwerp
FNV reactie Miljoenennota 2019

Uw kenmerk

Telefoonnr.

E-mail
Henk.vandervelden@fnv.nl

Geachte Kamerleden,

Het kabinet Rutte III is nu bijna een jaar aan het bewind en presenteert deze week de eerste begroting die volledig onder eigen verantwoordelijkheid tot stand is gekomen. De economie groeit en op de arbeidsmarkt wordt over krapte gesproken. In het regeerakkoord ging het kabinet ervan uit dat de lonen jarenlang met ten minste drie procent zouden stijgen. De FNV heeft toen gewaarschuwd dat die loonontwikkeling moeilijk haalbaar zou zijn en helaas komt onze voorspelling uit. Het fiscale beleid zorgt ervoor dat uitgerekend mensen met een laag inkomen het minst profiteren of zelfs inleveren. Het aantal banen met voldoende zekerheid neemt nog onvoldoende toe. Zelfs in een economisch topjaar krijgt de Nederlandse bevolking niet het aandeel in de economische groei dat ze verdient.

De FNV heeft de handschoen opgepakt. Overal zijn onze leden in actie gekomen om een goede loonsverhoging af te dwingen en de werkdruk en de rol van onzeker werk te verkleinen. Daarbij worden successen geboekt. Voor 2019 eist de FNV een loonsverhoging van ten minste 5 procent met een bodem van €100 per maand. We zetten in op minder onzeker werk en meer kwaliteit van werk. De FNV merkt echter te vaak dat onze slagkracht wordt aangetast door wet- en regelgeving die werkgevers de mogelijkheden biedt om mensen tegen elkaar uit te spelen en de cao te ontwijken. Ook de politiek is aan zet. Verander de regels, zodat de positie van werkenden wordt versterkt.

De regering heeft regelmatig de intentie uitgesproken vraagstukken rond arbeid en inkomen in samenspraak met werkgevers en werknemers aan te willen pakken. Nu, een jaar later, constateert de FNV dat daar weinig van terecht is gekomen. Het onevenwichtige karakter van het voorgenomen beleid maakt het bijzonder moeilijk om met werkgevers afspraken te maken. Zelfs waar het wel mogelijk bleek met werkgevers tot overeenstemming te komen,

zoals bij het SER-advies over 'Optimalisering verlof na geboorte kind', gaf het kabinet niet thuis. Voor 2019 staan voornamelijk voornemens op de agenda die de arbeidsmarkt en de inkomensverdeling verder uit balans zullen brengen.

De FNV vraagt de Tweede Kamer het beleid bij te sturen zodat het bijdraagt aan meer zekerheid in arbeid en inkomen. Zodat het beleid meer de problemen van de mensen oplost en minder tegemoetkomt aan de wensen van de grote bedrijven. De politiek moet op haar schreden durven terugkeren als blijkt dat voorstellen geen draagvlak hebben. De FNV waardeert het dat het kabinet heeft afgezien van het onzalige plan om de loonkostensubsidie te vervangen door loondispensatie. De FNV nodigt het kabinet uit die lijn voort te zetten. Het is een gotspe dat de afschaffing van de dividendbelasting lijkt te worden doorgedrukt ten behoeve van enkele multinationals, zonder dat iemand nut en noodzaak kan uitleggen en de steeds oplopende rekening bij de samenleving wordt gelegd. Dat geld kan veel beter worden besteed. Zie af van de verhoging van het lage btw-tarief en zorg ervoor dat ook uitkeringsgerechtigden meeprofiteren van de economische groei. Van de overheid in de rol van werkgever eisen we dat voldoende geld wordt uitgetrokken voor loonstijgingen en het aanpakken van de werkdruk in publieke sectoren. Bij een toekomstbestendig pensioenakkoord hoort dat de veel te snelle stijging van de AOW-leeftijd een halt wordt toegevoegd.

Toelichting

De vooruitzichten voor 2019 sluiten aan bij een ontwikkeling die al decennia loopt. Werkenden krijgen een kleiner deel van de opbrengst van de economische groei ten gunste van bedrijven en kapitaalverstrekkers. De onzekerheid in arbeid en inkomen neemt toe. De gevolgen komen onevenredig voor rekening van jongeren en van mensen met lage inkomens. Het onvermijdelijke gevolg is dat de sociale ongelijkheid toeneemt. Het bedrijfsleven heeft de afgelopen decennia met steun van de politiek kans gezien ondernemersrisico's te verschuiven naar de werkenden, en het betalen van belastingen naar de burgers. Het gevolg is dat mensen te weinig profiteren van de economische bloei en dat iedere periode van economische tegenwind weer harder aankomt dan de vorige. Die ontwikkeling moeten we keren.

De FNV krijgt steeds meer steun voor de opvatting dat deze ontwikkelingen niet alleen samenhangen met globalisering of technologie, maar ook zijn uitgelokt door bewust beleid. Doorgeslagen marktwerking heeft ervoor gezorgd dat de concurrentie op arbeidskosten hevig is. Deregulering van de arbeidsmarkt heeft de positie van werkenden verzwakt. In Nederland is een uitgebreid scala aan onzekere contracten toegestaan, waarmee werkenden tegen elkaar worden uitgespeeld. De FNV wil een beleid dat leidt tot meer zekerheid in arbeid en inkomen. Pak onzeker werk effectief aan, maak een einde aan de kwalijke gevolgen van marktwerking, verhoog het wettelijke minimumloon en laat mensen eerlijk stoppen met werken. Hoe nodig dat is blijkt uit de verhalen die onze leden vertellen en die laten zien hoe ingrijpend de gevolgen zijn van verschillende flexcontracten, te lang

moeten doorwerken, de kaalslag na weer een aanbesteding of de werkdruk door te weinig collega's.

Belastingplan en inkomensverschillen

De FNV kan de lijn van het kabinet om de lasten op arbeid te verlagen volgen. Ook de beperking van de renteaftrek voor bedrijven is positief. Per saldo is de uitwerking van alle maatregelen echter onrechtvaardig.

Het kabinet wil de tarieven loon- en inkomstenbelasting naar elkaar trekken en het lage btw-tarief verhogen van 6 naar 9 procent. Het onvermijdelijke gevolg is dat de mensen met een lager inkomen het minst profiteren van de belastingherziening. Deze structurele aanpassing van het belastingstelsel zal de ongelijkheid in besteedbaar inkomen blijvend vergroten. De FNV dringt er dan ook op aan af te zien van de verhoging van het lage btw-tarief. De FNV gaat ervan uit dat de Tweede Kamer ervoor zal zorgen dat de koopkrachtontwikkeling in 2019 evenwichtiger wordt en ook mensen met lage inkomens meeprofiteren.

De bijdrage van het bedrijfsleven aan de belastinginkomsten is de afgelopen decennia stelselmatig gedaald. Nederland loopt voorop in de internationale concurrentie naar steeds lagere tarieven voor bedrijven en kapitaalverstrekkers en wil in 2019 een nieuwe ronde beginnen. Het schrappen van de dividendbelasting en de verlaging van de vennootschapsbelasting zijn overbodige douceurtjes aan het (internationale) bedrijfsleven. De FNV wil dat het bedrijfsleven juist een eerlijk aandeel aan de belastinginkomsten gaat leveren.

Investeren in publieke sectoren

Het kabinet investeert in delen van de publieke sectoren, maar de voorstellen hebben veel weg van een lappendeken met flinke gaten. Het kabinet lijkt onvoldoende te beseffen dat de uitdaging breder is. Overal in onderwijs, zorg, veiligheid en de eigen overheidsdiensten moet worden geïnvesteerd in beloning, werkdruk en het terugdringen van onzekere contracten om de kwaliteit van de publieke dienstverlening op peil te houden. Het afgelopen jaar bleek dat overal in de publieke dienstverlening acties nodig waren om goede afspraken af te dwingen.

Het kabinet heeft weinig oog voor de effecten van aanbestedingen op de arbeidsvoorwaarden, arbeidszekerheid en kwaliteit in de publieke diensten als het openbaar vervoer. In een sector als de jeugdzorg, waar het opbouwen van relaties zo belangrijk is, zou het aanbestedingscircuit uit den boze moeten zijn. Waar aanbestedingen wel een rol kunnen spelen, moeten de regels worden veranderd, zodat de belangen van werkenden voldoende zijn gegarandeerd en de mensen die het werk doen, niet voor de gevolgen opdraaien. De postmarkt is een schoolvoorbeeld van de desastreuze gevolgen van marktwerking. De FNV dringt erop aan haast te maken met aanpassing van de Postwet.

De arbeidsmarkt verder uit balans

De voornemens ten aanzien van de arbeidsmarkt en de sociale zekerheid zijn het afgelopen jaar door het kabinet ter commentaar aan de Stichting van de Arbeid voorgelegd. Tot een gezamenlijk standpunt kwam het zelden. De kabinetsvoorstellen rond loondoorbetaling bij ziekte en arbeidsongeschiktheid konden op weinig instemming rekenen, maar het bleek niet mogelijk een gezamenlijk alternatief te presenteren. Werkgevers leunen achterover in de wetenschap dat het kabinetsbeleid vooral de werkgeversbelangen dient. Het kabinet bleek niet bereid concessies te doen.

Uitvoering van het Wetsvoorstel arbeidsmarkt in balans (WAB) zal de onzekerheid per saldo vergroten en de positie van werkenden verder verzwakken. De FNV acht de premiedifferentiatie WW een noodzakelijke stap in de richting van het betalen van een reële prijs voor flexibele arbeid en het terugdringen van onzeker werk. De voorstellen ten aanzien van payroll of zelfstandige arbeid schieten tekort. De FNV heeft op deze onderwerpen voorstellen voor een effectiever beleid aangedragen, maar vindt tot nu toe geen gehoor. De verlenging van de proeftijd naar vijf maanden draagt bij aan de toename van onzekere arbeid. De aanpassing van de ketenbepaling maakt het juist gemakkelijker mensen in tijdelijke contracten gevangen te houden. En als iets de positie van de werknemer ten opzichte van de werkgever verzwakt, dan is het wel de herintroductie van de meervoudige ontslaggrond ofwel ontslag op onvoldragen gronden.

Het is goed dat het kabinet heeft ingezien dat het tijd is voor herijking van het beleid waarmee mensen die een steuntje nodig hebben, aan het werk worden geholpen. De FNV heeft vanaf het begin gepleit voor het verbeteren van de loonkostensubsidie op zo'n manier dat de gelijkwaardige positie van werknemers met een beperking gerespecteerd en bevorderd wordt en werkgevers worden ontlast. Maak van de bestaande loonkostensubsidie een uniforme regeling die voor werkgevers werkbaar is en die voor werknemers werken vanaf dag 1 lonend maakt. Een regeling die ervoor zorgt dat mensen die naar vermogen werken (bijvoorbeeld met een medische urenbeperking) niet als uitkeringsgerechtigden worden behandeld. Verder wil de FNV dat meer mensen met een arbeidsbeperking duurzaam aan het werk worden geholpen door de kennis, kunde en infrastructuur van de sociale werkbedrijven als sociaal ontwikkelbedrijf in te zetten. Geef mensen die daarbij gebaat zijn een wettelijk recht op de dienstverlening van het sociaal ontwikkelbedrijf. Het bedrijf moet dienen als springplank naar passend werk in een reguliere omgeving en vangnet wanneer dat even niet lukt.

Ondertussen is er de dreiging van verdere aanscherping van het schattingsbesluit, zodat minder mensen in aanmerking voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering komen. De FNV pleit juist voor een minder theoretische beoordeling, zodat de uitkomst beter aansluit bij wat mensen nog echt kunnen.

De FNV maakt zich ernstig zorgen over de gevolgen van het lage-inkomensvoordeel (LIV). We zien dat het LIV een rem zet op de loonontwikkeling rond het minimumloon. In de praktijk blijkt het LIV te vaak een premie voor uiterst winstgevende bedrijven zoals

bijvoorbeeld in de detailhandel. De FNV dringt erop aan om de regeling gericht in te zetten op plaatsen waar mensen echt een steuntje in de rug nodig hebben.

Zoals afgesproken hebben sociale partners de afgelopen jaren, met financiële steun van de overheid, geïnvesteerd in een arbeidsmarktinfrastructuur. Met effectieve regionale en boven-sectorale samenwerkingsverbanden kunnen veranderingen op de arbeidsmarkt die wél het gevolg zijn de transities die we meemaken (globalisering, technologie, ontgroening) beter worden gefaciliteerd en kunnen de sociale gevolgen worden beperkt. De FNV ziet graag dat dergelijke initiatieven ook in de toekomst gefaciliteerd blijven door de overheid. In ieder geval zou het gat in de financiering dat in 2019 en 2020 dreigt te vallen, moeten worden gedicht. Anders lopen we het risico dat de infrastructuur daarna weer vanaf de grond moet worden opgebouwd.

Eerlijk stoppen met werken

Er wordt al lange tijd gesproken over een toekomstbestendig pensioenstelsel dat het beter mogelijk zal maken pensioenen te indexeren voor jong en oud. Voor de FNV is een pensioenstelsel alleen toekomstbestendig als mensen tijdig kunnen stoppen met werken. Door de een-op-een koppeling van de stijging van de AOW-leeftijd met de levensverwachting en door de versnelling waartoe eerder is besloten, zullen steeds meer mensen het pensioen niet werkend kunnen halen. De FNV wil dan ook dat de AOW-leeftijd wordt bevroren op 66 jaar. Alle werkenden moeten een fatsoenlijk pensioen opbouwen, ook waar sprake is van flexibele of zelfstandige arbeid.

De FNV heeft de afgelopen maanden resultaten geboekt die laten zien dat actievoeren loont. We zullen doorgaan met acties voor meer loon, meer vaste banen en meer zekerheid en rekenen daarbij op steun van de Tweede Kamer.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'H. Busker', with a stylized, flowing script.

Han Busker
Voorzitter FNV

Cc:

- minister-president de heer M. Rutte
- minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, dhr. drs. W. Koolmees
- staatssecretaris van Sociale zaken en Werkgelegenheid, mevr. drs. T. van Ark
- de minister van Financiën, dhr. mr. W.B. Hoekstra
- de staatssecretaris van Financiën, dhr. drs. M. Snel